

ਯਿਸੂ: ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਵਿਚ ਨਬੂਵਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ

ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ, ਉਹਦੇ ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਨਬੂਵਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ! ਸਾਡੇ ਮੁਕਤੀਦਾਤੇ ਦੇ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਉਹਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਬੂਵਤ ਵਿਚ ਜਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਬੂਵਤ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਓ।¹

ਆਦਮੀ ਜਿਹਦੇ ਅਧੀਨ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ (ਜ਼ਬੂਰ 8:4-6)

ਉਤਪਤ 1:26-28 ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਦਮ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਬੂਰ 8 ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਆਇਤ 4 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

ਤਾਂ ਇਨਸਾਨ ਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਤੂੰ ਉਸਨੂੰ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇਂ,
ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਜਾਇਆ ਕੀ ਹੈ ਜੋ ਤੂੰ ਉਸਦੀ ਸੁਧ ਲਵੇਂ?

ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਅਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਨਸਾਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਅਕਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਬਹੁਤੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ‘ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਸੁਰੀਲੇ ਗਾਇਕ’ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉੱਚ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ: (1) ਉਸਨੂੰ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਘੱਟ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ (2) ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ। ਮਹਾਨ ਖੁਦਾ ਨੇ ‘ਸੱਭੋ ਕੁਝ (ਮਨੁੱਖ ਦੇ) ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜੋ ਉਹਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:8)।

ਆਦਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਮਨੁੱਖ ਹਰ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਜ਼ਮੀਨ, ਸਮੁੰਦਰ, ਹਵਾ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਉੱਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਪਾ ਲਈ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਉੱਤੇ ਐਨੀ ਫ਼ਤਹਿ ਪਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਝਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜਾਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਦਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਇਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੌਤ ਸੀ। ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ (ਉਤਪਤ 5:24; 2 ਰਾਜਿਆਂ 2:11) ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਅਪਵਾਦ ਹੀ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਹਰ ਆਦਮੀ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਮਰਨਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 9:27)। ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਪੱਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਯੂਸੀ ਦਾ ਕਫ਼ਨ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੌਤ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:15)। ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ (1 ਰਾਜਿਆਂ 17:21, 22; 2 ਰਾਜਿਆਂ 4:35; 13:21) ਸਦਾ ਤਕ ਆਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀ ਉੱਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਮਰਨਾ ਪਿਆ।² ਮੌਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅਜੇ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਨਾਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਗਿਰਫ਼ਤ 'ਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਭਲਾ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਚਮੁਚ 'ਸਭ' ਕੁਝ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਭਲਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਭੈਭੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ?

ਖੁਦਾ ਦੀ ਬੁੱਧ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਉਹ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਦੇਣ ਦੀ 'ਮਨੁੱਖ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਉਤਪਤ 1:26; ਜ਼ਬੂਰ 8:4)। ਇਹਦੇ ਇਲਾਵਾ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਮਰਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ (ਲੂਕਾ 20:36)। ਇਹ ਸੁਰਗ ਦੀ ਬੁੱਧ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਫ਼ਤਹਿ ਪਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਕਰਕੇ, ਖੁਦਾ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜੋ ਲਹੂ ਅਤੇ ਮਾਸ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੌਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ 'ਤਾਂ ਜੋ ਮੌਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰੇ' (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:14)। ਉਹਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਹੋਰ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਫ਼ਰਕ ਸੀ ਕਿ 'ਅਗਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਓਸ ਉੱਤੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ' (ਰੋਮੀਆਂ 6:9)। ਉਹ ਨੇ 'ਫੇਰ ਸੜਨ ਦੀ ਵੱਲ ਕਦੇ ਨਾ ਮੁੜਨਾ' ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 13:34)। ਉਹ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ 'ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜੀਓਗੇ' (ਯੂਹੰਨਾ 14:19)।

ਅੱਜ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਤਪਤ 1:26 ਅਤੇ ਜ਼ਬੂਰ 8:4 ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਭੈ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਸੂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਹਨ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1:17, 18)। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੀ ਫ਼ਤਹਿ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਵਾਅਦਾ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਨਾ ਕਰ ਲਵੇ ਓਨਾ ਚਿਰ ਉਸਨੇ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਛੇਕੜਲਾ ਵੈਰੀ ਜਿਹਦਾ ਨਾਸ ਹੋਣਾ ਹੈ ਸੋ ਮੌਤ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਸੱਭੇ ਕੁਝ ਉਹ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:25-27ਓ)।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂਲ ਤੌਰ ਤੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਬੂਵਤ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਮਨੁੱਖ ਜੋ

ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਹੈ, ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਬਗ਼ੈਰ, ਖੁਦਾ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਜੋ ਆਦਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬੂਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਖੁਦਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਫਤਹਿ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਨਬੂਵਤ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਹੋਵੇ।

ਠੁਕਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਖੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ (ਜ਼ਬੂਰ 118:22, 23)

ਜ਼ਬੂਰ 118:22 ਵਿਚ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪੱਥਰ ਵਾਂਗ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੀ ਠੁਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ:

ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਨਿਕੰਮਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ
ਉਹੀ ਖੁੰਜੇ ਦਾ ਸਿਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸ ਨਬੂਵਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਜਦ ਉਸਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਠੁਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਂਗਲੀ ਚੁੱਕੀ ਸੀ:

ਭਲਾ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ,

ਜਿਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਰੱਦਿਆ ਸੋਈ ਖੁੰਜੇ ਦਾ ਸਿਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ
ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਅਚਰਜ ਹੈ (ਮੱਤੀ 21:42)।

ਯਹੂਦੀ ਹਾਕਿਮਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪਤਰਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜ਼ਬੂਰ 118:22, 23 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਲਾਇਆ ਸੀ: ‘ਇਹ ਉਹ ਪੱਥਰ ਹੈ ਜਿਹ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਰੱਦਿਆ ਜਿਹੜਾ ਖੁੰਜੇ ਦਾ ਸਿਰਾ ਹੋ ਗਿਆ’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 4:11)।

ਜ਼ਬੂਰ 118:22, 23 ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨਬੂਵਤ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਨਬੀ ਯਸਾਯਾਹ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘ਠੋਕਰ ਦਾ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਠੋਡਾ ਖਾਣ ਦੀ ਚੱਟਾਨ ਅਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਫਾਹੀ ਅਤੇ ਫੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਹੁਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਠੋਡੇ ਖਾਣਗੇ ਅਤੇ ਡਿੱਗਣਗੇ ਅਤੇ ਚੂਰ ਚੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਫਾਹੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਫੜੇ ਜਾਣਗੇ’ (ਯਸਾਯਾਹ 8:14ਅ, 15)।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਇਹ ਕਹਿ ਕਿ ‘ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਪੱਥਰ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗੇਗਾ ਸੋ ਚੂਰ ਚੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਜਿਹ ਦੇ ਉੱਤੇ ਉਹ ਡਿੱਗੇ ਉਹ ਨੂੰ ਪੀਹ ਸੁੱਟੇਗਾ’ (ਮੱਤੀ 21:44)। ਯਸਾਯਾਹ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਐਨੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਯਸਾਯਾਹ ਦੀ ਉਹਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੱਟ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਸੀ: ‘ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਮਲੂਮ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡੇ ਹੀ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਖਦਾ ਹੈ’ (ਮੱਤੀ 21:45)।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਯਸਾਯਾਹ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਦੱਸਿਆ, ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਠੋਡੇ ਖੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਠੋਡਾ ਖਾਧਾ। ਜਿਵੇਂ

ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵੇਖੋ, ਮੈਂ ਸੀਓਨ ਵਿਚ ਠੇਡਾ ਲੱਗਣ ਦਾ ਪੱਥਰ, ਅਤੇ ਠੋਕਰ ਖਾਣ ਦੀ ਚੱਟਾਨ ਰੱਖਦਾ' (ਰੋਮੀਆਂ 9:32ਅ, 33ਉ)।

ਅਖੀਰ, ਪਤਰਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨਬੂਵਤਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਦੱਸਿਆ:

... ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਨਿਹਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ,

ਜਿਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਰੱਦਿਆ,
ਸੋਈ ਖੂਜੇ ਦਾ ਸਿਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਤੇ, ਠੋਕਰ ਦਾ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਠੇਡਾ ਖਾਣ ਦੀ ਚੱਟਾਨ
ਉਹ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਵਚਨ ਤੋਂ ਠੋਕਰ ਖਾਂਦੇ ਹਨ
ਜਿਹ ਲਈ ਓਹ ਠਹਿਰਾਏ ਵੀ ਗਏ ਸਨ (1 ਪਤਰਸ 2:7, 8)।

ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਫੜਵਾਇਆ ਗਿਆ (ਜ਼ਬੂਰ 41:9)

ਅਬਸ਼ਾਲੋਮ ਦੇ ਇਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਹੀਥੋਫਲ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦਾ ਯਹੂਦਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾਊਦ ਅਤੇ ਅਬਸ਼ਾਲੋਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ: '... ਅਹੀਥੋਫਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਵਚਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨੇ ਪਾਈ ਹੋਵੇ। ਅਹੀਥੋਫਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਾਊਦ ਅਤੇ ਅਬਸ਼ਾਲੋਮ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸੀ' (2 ਸਮੂਏਲ 16:23)। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਹੀਥੋਫਲ ਅਕਸਰ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਅਬਸ਼ਾਲੋਮ ਦਾ ਹਮਾਇਤੀ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਧੋਖੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬੂਰ 41:9 ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਲਿਖਣ ਲਈ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮਿਲੀ, 'ਮੇਰਾ ਮੇਲੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੇਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ, ਅਰ ਜਿਹਨੇ ਮੇਰੀ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ, ਉਸਨੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਲੱਤ ਚੁੱਕੀ।'

ਯਿਸੂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਨਕਲੀ ਦੋਸਤ ਵੱਲੋਂ ਫੜਵਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਤਦ ਤਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਫੜਵਾਇਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 6:64) ਕਿ ਉਹਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੌਣ ਉਹਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਫੜਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਏ:

ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਵਿਖੇ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਮੈਂ ਚੁਣ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜੇ ਲਿਖਤ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸਨੇ

ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੀ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਲੱਤ ਚੁੱਕੀ, ਏਦੋਂ ਅੱਗੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਲਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰੋ ਜੇ ਮੈਂ ਉਹੋ ਹਾਂ (ਯੂਹੰਨਾ 13: 18, 19)।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹਦਾ ਇਲਹਾਮ ਉਹਦੇ ਖੁਦਾ ਹੋਣਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ।

ਫੜਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਰਾਈ ਗਈ (ਜ਼ਕਰਯਾਹ 11:13)

ਜ਼ਕਰਯਾਹ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਫੜਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਸੌਦੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਉਹਦੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਕੀ ਕਰੇਗਾ: ‘‘ਮੈਂ ਉਹ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਭਵਨ ਵਿਚ ਘੁਮਿਆਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ’’ (ਜ਼ਕਰਯਾਹ 11: 13)।

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਇਸ ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮੱਤੀ ਨੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਿਹਾ³:

ਤਦ ਯਹੂਦਾ ਜਿਹਨੇ ਉਹਨੂੰ ਫੜਵਾਇਆ ਸੀ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਜੋ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਛਤਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਅਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਕੋਲ ਮੋੜ ਲਿਆਇਆ। ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ, ਮੈਂ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਜੋ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਫੜਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਉਹ ਬੋਲੇ, ਸਾਨੂੰ ਕੀ? ਤੂੰ ਹੀ ਜਾਣ। ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਗਿਆ ਅਰ ਜਾਕੇ ਆਪੇ ਫਾਹਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਆਖਿਆ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਲਹੂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਤਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਘੁਮਿਆਰ ਦਾ ਖੇਤ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਦੇ ਦੱਬਣ ਲਈ ਮੁੱਲ ਲਿਆ। ... ਤਦ ਜਿਹੜਾ ਵਚਨ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਨਬੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਲਏ ਅਰਥਾਤ ਉਹਦਾ ਮੁੱਲ ਜਿਹ ਦਾ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਵੰਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਮੁੱਲ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੁਮਿਆਰ ਦੇ ਖੇਤ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ (ਮੱਤੀ 27: 3-10)।

ਯਹੂਦਾ ਦੇ ਪੈਸੇ ਘੁਮਿਆਰ ਦਾ ਖੇਤ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਏ। ‘‘ਘੁਮਿਆਰ ਦਾ ਖੇਤ’’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੁਮਿਆਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖੇਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿੱਟੀ ਕੱਢ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘੱਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।⁴

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਮੱਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਕਰਯਾਹ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਨੂੰ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਕਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮੁੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੱਤੀ ਜ਼ਕਰਯਾਹ ਦੀ ਲਿਖੀ ਨਬੂਵਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੱਤੀ ਨੇ ਗ਼ਲਤ ਲੇਖਕ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਕਿਉਂ ਮੰਨੀ? ਅਸਲ 'ਚ, ਮੱਤੀ ਨੇ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਗ਼ਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 14: 26; 16: 13)। ਫਿਰ ਜੇ ਉਸਨੇ ਗ਼ਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਰੰਭਿਕ ਯਹੂਦੀ

ਨਾਸਤਿਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਫੜ ਲੈਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਈ? ਮੱਤੀ ਦੇ ਮੂਲ ਲੇਖ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਨਕਲਾਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਸੀ ਉਹਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਦੀ ਹੈ। ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦਾ ਓਨਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ‘ਜ਼ਕਰਯਾਹ’ ਦੀ ਥਾਂ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗ਼ਲਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹੋਣਗੇ।

ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਨਕਲਾਂ ਵਿਚ ਮੱਤੀ 27:9 ਵਿਚ ‘ਯਿਰਮਿਯਾਹ’ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਜ਼ਕਰਯਾਹ’ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੱਤੀ ਦੇ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਸਹੀ ਨਕਲਾਂ ਹੋਣ। ਫਿਰ, ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਹਨ ਜੋ ਮੱਤੀ 27:9 ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿ ‘ਨਬੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ’ ਇਹ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਕਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੱਤੀ ਦੇ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਨਕਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਵੇ,⁵ ਫੜਵਾਉਣ ਦੇ ਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਨਬੀ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ।

ਉਹਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੰਡੇ ਗਏ (ਜ਼ਬੂਰ 22:18)

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਨਬੂਵਤਾਂ ਨੇੜੇ ਅਤੇ ਦੂਰ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ, ਜਾਹਿਰਾ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਦੇ ਅਰਥ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਨਬੂਵਤਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ਯਿਸੂ ਬਾਰੇ ਨਬੂਵਤ ਵਾਂਗ ਇੱਕੋ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਜ਼ਬੂਰ 22:18 ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ: ‘ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਿਬਾਸ ਉੱਤੇ ਗੁਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।’ ਇਹ ਨਬੂਵਤ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਖੇਪ ਨਬੂਵਤਾਂ ‘ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਸ ਇਲਹਾਮ ਵਾਂਗ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪੰਜ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਚਾਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਵੱਲੋਂ ਸਲੀਬ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਕ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਪਹਿਨਣਯੋਗ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਚਾਰ ਚੀਥੜੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਆਵੇ, ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਗੁਣਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਢੰਗ ਲੱਭ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੁਣਾ ਪਾਇਆ:

ਫਿਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਬਸਤਰ ਲੈ ਕੇ ਚਾਰ ਹਿੱਸੇ ਕੀਤੇ, ਹਰ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਕੁੜਤਾ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ, ਅਰ ਉਹ ਕੁੜਤਾ ਸੀਤੇ ਬਿਨਾ ਉੱਪਰੋਂ ਸਾਰਾ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਨਾ ਪਾੜੀਏ ਪਰ ਇਹਦੇ ਉੱਤੇ ਗੁਣੇ ਪਾਈਏ ਜੋ ਇਹ ਕਿਹ ਨੂੰ ਲੱਭੇ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚੀਂ ਵੰਡ ਲਏ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਿਬਾਸ ਉੱਤੇ ਗੁਣੇ ਪਾਏ। ਜੋ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਇਹੋ ਕੀਤਾ (ਯੂਹੰਨਾ 19:23, 24)।

ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਝੁੰਛ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ (ਜ਼ਬੂਰ 22:6)

ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਦੌੜਦੇ, ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਕੋਸਦੇ ਅਤੇ ਵੱਟੇ ਮਾਰਦੇ (2 ਸਮੂਏਲ 16:5, 6)

ਸ਼ਿਮਈ ਤੋਂ ਯੱਸੀ ਦੇ ਇਸ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ 'ਨਮੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਤੁੱਛ' (ਜ਼ਬੂਰ 22:6) ਜਾਣਿਆ ਜਾਣਾ ਮੰਨਿਆ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ:

ਜਿੰਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮਖੌਲ ਵਿਚ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ,
ਉਹ ਬੁੱਲ੍ਹ ਪਸਾਰਦੇ ਅਤੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ,
ਯਹੋਵਾਹ ਗੋਚਰਾ ਹੋ ਜਾ, ਉਹੋ ਉਹਨੂੰ ਛੁਡਾਵੇ,
ਉਹੋ ਉਹਨੂੰ ਬਚਾਵੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ
ਖੁਸ਼ ਹੈ (ਜ਼ਬੂਰ 22:7, 8)।

ਦਾਉਦ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਇਹ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ 'ਆਦਮੀ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਤੁੱਛ' ਵਾਂਗ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਹੋਈ:

ਅਤੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਹਨੂੰ ਤਾਅਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ
... ਜੇ ਤੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਲੀਬ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਯਾਜਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਠੱਠਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ
ਕਿਹਾ, ਉਸਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ
ਇਸਰਾਏਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਲੀਬ ਤੋਂ ਉਤਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ
ਨਿਹਚਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਹਨੇ ਖੁਦਾ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਛੁਡਾਵੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ
ਹਾਂ (ਮੱਤੀ 27:39-43)।

ਤਿਹਾਇਆ (ਜ਼ਬੂਰ 69:21)

ਦਰਦਨਾਕ ਉਦਾਸੀ ਵੇਲੇ ਦਾਉਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਵੱਲ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਅਤੇ ਪਿਆਸਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਵ ਸ਼ੋਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਕਿੰਨੇ ਬੇਰਹਿਮ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ! ਫਿਰ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਕਾ ਦਿੱਤਾ: 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਪਿੱਤ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਤੇਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਕਾ ਪਿਆਇਆ' (ਜ਼ਬੂਰ 69:21)।

ਇਕ ਹੋਰ ਪੀੜਤ, ਯਿਸੂ ਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਟੰਗੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਸਲੀਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਛੇਤੀ ਬਾਅਦ (ਸਵੇਰੇ ਨੌਂ ਕੁ ਵਜੇ) ਉਸਨੂੰ ਦਿਲਕਸ਼ ਦਾਖਰਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਦਾਖਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੱਠੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਉਸ ਵਿਚ ਮੁੱਰ ਮਿਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਕੌੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੱਤ ਅਤੇ ਨਾਗਦੋਨੇ ਵਾਂਗ ਪੀਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 15:23)। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੀਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦਾਉਦ ਦੇ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਹਨੂੰ ਸਲੀਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਦੁਸ਼ਟ ਲੋਕ ਸਨ ਜੋ ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਲੂਣ ਛਿੜਕਣ ਵਾਂਗ ਉਹਦੀ ਤਕਲੀਫ਼

ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਛੇ ਘੰਟੇ ਬੀਤ ਗਏ ਸਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 19:28)। ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਬੂਰ 69:21 ਦਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭਾਗ ‘ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਕਾ ਪਿਲਾਇਆ’ ਅਜੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਪਿੱਤ ਤਾਂ ਲੈ ਲਿਆ, ਪਰ ਸਿਰਕਾ ਨਹੀਂ। ‘ਲਿਖਤ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ’ ਕਰਨ ਲਈ (ਯੂਹੰਨਾ 19:28) ਯਿਸੂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ‘ਮੈਂ ਪਿਆਸਾ ਹਾਂ’ ਆਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਪਿਆਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਦੇਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਸਸਤੀ, ਤਿੱਖੀ ਦਾਖਰਸ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਿਹਨੂੰ ਸਿਰਕਾ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸਪੰਜ ਨੂੰ ਜੂਫੇ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਪੰਜ ਚੂਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿੱਕਲਿਆ, ‘ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ’; ‘ਹੇ ਪਿਤਾ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਸੌਂਪਦਾ ਹਾਂ’ (ਯੂਹੰਨਾ 19:30; ਲੂਕਾ 23:46)।

ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਜ਼ਬੂਰ 40:6-8)

ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 16)। ਇਬਾਦਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ (ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 10:12, 13) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 19:18; ਵੇਖੋ ਮੀਕਾ 6:6-8) ਵੇਖ ਖੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ (ਜ਼ਬੂਰ 51:19)। ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਪਿਆਰ, ਸਮਰਪਣ, ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਹਲੀਮੀ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਘਿਣਾਉਣੀ ਸੀ (ਜ਼ਬੂਰ 51:16, 17; ਯਸਾਯਾਹ 1:11-17; ਯਿਰਮਿਯਾਹ 6:20; 7:22, 23; ਆਮੋਸ 5:22-24)। ਜਾਨਵਰ ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਜ਼ਬੂਰ 40:6-8 ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ:

ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਭੇਟ ਤੋਂ ਤੂੰ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,
ਤੈਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ
ਹੋਮ ਬਲੀ ਅਤੇ ਪਾਪ ਬਲੀ ਤੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ
ਤਦ ਮੈਂ ਆਖਿਆ, ਵੇਖ, ਮੈਂ ਆਇਆ ਹਾਂ
ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਆਇਤ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਕਿ ਤੇਰੀ ਇੱਛਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੇ ਖੁਦਾ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ
ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।

ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਜਾਂ ਅੰਨ ਬਲੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦਿਖਾਵਟੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਮ ਬਲੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਪ ਬਲੀਆਂ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ, ਖੁਦਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਉਹਦੀ ਬੰਦਗੀ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਕਰੇ।

ਜ਼ਬੂਰ 40 ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ 'ਮੈਂ ਆਇਆ ਹਾਂ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਖ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 10:12, 13; 30:9, 10)। ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਖਾਏ ਗਏ, ਸਵੈ ਸੇਵਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, 'ਐ ਖ਼ੁਦਾ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ 'ਚ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ' ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਮੇਰੇ ਅੰਤਹਕਰਨ ਵਿਚ ਵੱਸੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜ਼ਬੂਰ 40 ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਉਦ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰ ਭੇਂਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਖਰਿਆਈ ਨਾਲ ਵੀ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪਾਪ ਮਿਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:3, 4)। ਉਹ ਤਾਂ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਟਾਲ ਹੀ ਸਕਦੇ ਸਨ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:1, 2)। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਜ਼ਬੂਰ 40:6-8 ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਰਥ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਸੀਹ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਕਪਟਤਾ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕੇ ਉਹਨੇ ਇਕ ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:5)।

ਇਸ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮ ਅਰਥ ਵਿਚ ਜਿਹਦੀ ਕਲਪਨਾ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਯਿਸੂ ਸਾਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਬਣਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ (1 ਪਤਰਸ 1:18-20)। ਉਹਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਵੇਖ, ਮੈਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਕਿ ਤੇਰੀ ਇੱਛਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵਿਖੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ' (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:7)। ਯਿਸੂ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੇ, ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਲੀਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦਾ ਚੰਗਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿੱਕਲਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਫੇਰ ਆਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹੀ ਦੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਂ' (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:10) ਅਨੰਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸੱਪ ਦਾ ਸਿਰ ਫੇਂਹਣ ਵਾਲਾ (ਉਤਪਤ 3:15)

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ 'ਉਹ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਫੇਵੇਂਗਾ ਅਤੇ ਤੂੰ ਉਹਦੀ ਅੱਡੀ ਨੂੰ ਡੰਗ ਮਾਰੇਂਗਾ' (ਉਤਪਤ 3:15ਅ) ਖ਼ੁਦਾ ਸੱਪ ਨਾਲ ਔਰਤ ਦੀ ਨਸਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਰਕ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਸੱਪ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਪ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸੀ ('ਉਹ ਪੁਰਾਣਾ ਸੱਪ ਜਿਹੜਾ ਇਬਲੀਸ ਅਤੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕਰਕੇ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ'; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 12:9)। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਅਤੇ ਔਰਤ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿਚਲੀ ਜੰਗ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਔਰਤ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ, ਕਾਇਨ ਦਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਜਦਕਿ ਕਾਇਨ ਨੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਅਖਤਿਆਰ ਦੇ ਕੇ ਹਾਰ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ (ਉਤਪਤ 4:7)। ਕਾਇਨ ਉਸ ਦੁਸ਼ਟ ਤੋਂ ਸੀ (1 ਯੂਹੰਨਾ 3:12)। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿੱਕਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਔਰਤ ਦੀ ਉਹ ਸੰਤਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਸੱਪ ਦਾ ਸਿਰ ਫੇਂਹਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ।

ਔਰਤ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮਿਸਾਲ ਹਾਬਿਲ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਹੋਇਆ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰਕ ਪ੍ਰਾਣ ਗੁਆ ਕੇ ਵੀ ਸੱਪ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸਿਰ ਨੂੰ ਫੇਂਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰਕ ਪ੍ਰਾਣ ਜਾਣ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ੈਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਔਰਤ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਅੱਡੀ ਨੂੰ ਫੇਂਹਣਾ ਹੈ। ਹਾਬਿਲ ਔਰਤ ਦੀ ‘ਯੋਗ ਸੰਤਾਨ ਸੀ’ (ਵੇਖੋ ਮਲਾਕੀ 2: 15)।

ਆਦਮੀ ਦੇ ਖੁਦਾ ਲਈ ਜੀਣ ਅਤੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਸਤਾਅ ਸਹਿਣ ਦੀ ਹਰ ਮਿਸਾਲ ਉਤਪਤ 3: 15 ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀਨ ਮਿਸਾਲ ਯਿਸੂ ਹੈ। ਔਰਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ (ਗਲਾਤੀਆਂ 4: 4), ਉਹ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ (ਲੂਕਾ 3: 23-38; ਵੇਖੋ ਉਤਪਤ 3: 20)। ਉਹਦੇ ਵੱਲੋਂ ਸਹੀ ਗਈ ਸਰੀਰਕ ਮੌਤ ਕਾਰਣ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਉਹਦੀ ਅੱਡੀ ਨੂੰ ਡੰਗ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਜਿਹਨੂੰ ਮੌਤ 'ਤੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2: 14)। ਅੱਜ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਮੌਤ ਅਤੇ ਪਤਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਹਨ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1: 18)। ਉਹ ਸੱਪ ਦਾ ਸਿਰ ਫੇਂਹ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਅਮਰਤਾ ਨੂੰ ਲਿਆਇਆ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 10)

ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਹਰ ਮਿਸਾਲ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੇਂਹਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੌਤ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਯਿਸੂ ਹੀ ਫੇਂਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਯਿਸੂ ਲਈ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਉਤਪਤ 3: 15 ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਤਪਤ 3: 15 ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਸੀਹ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਾਨ ਹੈ। ਜੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਤਪਤ 3: 15 ਨੂੰ ਯਿਸੂ 'ਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਆਸ ਦਾ ਇਕ ਸਾਹ ਇਸਨੂੰ ਇਕ ਚਮਕਦਾਰ ਆਇਤ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ 'ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁੰਨ ਜਿੱਤ ਦੇ ਅਸਰ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਹੈ: ‘ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰੇ’ (1 ਯੂਹੰਨਾ 3: 8)।

ਪਾਪ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ (ਯਸਾਯਾਹ 53)

ਸਚਮੁਚ ਅੱਠ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਯਸਾਯਾਹ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵੇਖੀ ਅਤੇ ‘ਉਹਨੇ ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ’ (ਯੂਹੰਨਾ 12: 41)। ਯਸਾਯਾਹ 53 ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ (ਮੂਸਾ, ਉਜ਼ੀਆਹ, ਜ਼ਰੂਬਾਬਲ, ਯਿਰਮਿਯਾਹ, ਸਿਦਕੀਆਹ, ਯਸਾਯਾਹ, ਯਹੋਯਾਕੀਨ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਸਣੇ) ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਤੀ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ ਮੁਰਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਯਸਾਯਾਹ 53 ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਨਬੀ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਐਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵੇਖਿਆ ਉਹਦੀਆਂ ਨਬੂਵਤਾਂ ਦੰਗ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ:

1. ਤੁੱਛ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ
(53:3; ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 27:39-43)
2. ਦੁਖੀ ਪੁਰਖ
(53:3; ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 26:38)
3. ਰੋਗ ਤੋਂ ਜਿਹਦੀ ਪਛਾਣ ਸੀ
(53:3; ਵੇਖੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4:15)
4. ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗਿਆ ਹੋਇਆ
(53:3; ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 1:10, 11)
5. ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ
(53:4; ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 8:16, 17)
6. ਬਿਨਾ ਕਪਟ ਦੇ
(53:9; ਵੇਖੋ 1 ਪਤਰਸ 2:22)
7. ਆਪਣੇ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼
(53:7; ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 26:63; 27:12, 14)
8. ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋੜੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ
(53:5; ਵੇਖੋ 1 ਪਤਰਸ 2:24, 25)
9. ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਪਾਪ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ
(53:5, 12; ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:3; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5:21;
ਇਬਰਾਨੀਆਂ 9:28; ਰੋਮੀਆਂ 4:25)
10. ਮੁਜਰਮਾਂ ਨਾਲ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ
(53:12; ਲੂਕਾ 22:37)
11. ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
(53:12; ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 23:34)
12. ਉਹਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਾ ਮਿਲਣਾ
(ਯਸਾਯਾਹ 53:8; ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 27:24)
13. ਧਨਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ
(53:9; ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 27:57-60)
14. ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ
(53:10; ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 16:9)
15. ਉਸਨੂੰ ਮਹਾਨ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਵਡਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ
(53:12; ਵੇਖੋ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:9-11)

ਇਥੋਪੀਆ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪੁਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਸਾਯਾਹ 53 ਵਿਚ ਨਬੀ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਾਰੇ। ਇਵੈਂਜਲਿਸਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਮਝਣਾ ਅਸਾਨ ਹੈ: “ਫ਼ਿਲਿੱਪੁਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ

ਕੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ' (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:35)। ਉਹਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਫ਼ਤਹਿ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ (ਜ਼ਬੂਰ 68:18)

ਜ਼ਬੂਰ 68:18 ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰਤ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਾਉਦ ਨੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਇਕ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਰਾਜੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ ਤੋਂ ਭੇਟਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਉੱਚੇ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕੀਤਾ ਸੀ:

ਤੂੰ ਉਤਾਂਹਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਤੋਂ ਬੰਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ,
ਤੋਂ ਆਦਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਆਕੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਾਨ ਲਏ।

ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਿਸੂ ਕਬਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੌਤ, ਪਤਾਲ ਅਤੇ ਕਬਰ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਹੋ ਕੇ ਜੀ ਉੱਠਿਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਜੰਗ ਵਿਚ, ਉਹਨੇ ਕਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚੋਂ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਭਾਵ ਉਹਨੇ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਅਮਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1: 10) ਉਸਨੂੰ ਜਿਹਦੇ ਵੱਸ ਮੌਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਨਿਕੰਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2: 14)। ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਿਆ 'ਜ਼ਿੰਦਾ [ਮੈਂ ਹਾਂ]। ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੇਖ; ਮੈਂ ਯੁੱਗੋ ਯੁੱਗ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਾਂ; ਅਤੇ ਮੌਤ ਅਤੇ ਪਤਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਮੇਰੇ ਹੀ ਕੋਲ ਹਨ' (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1: 18)। ਇਸ ਜਗਤ ਦੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਆਪਣੀ ਜਲਾਲੀ ਫ਼ਤਹਿ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਸਕਿਆ ਸੀ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 2: 15)।

ਉਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਫ਼ਤਹਿ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਲੁਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2: 15)। ਅਮਰਤਾ ਦੀ ਉਸ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲੋਕ ਹੁਣ ਮੌਤ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, 'ਹੇ ਮੌਤ, ਤੇਰੀ ਫ਼ਤਹਿ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਹੇ ਮੌਤ, ਤੇਰਾ ਡੰਗ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:55)। ਹੁਣ ਉਹ ਡੰਡ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, 'ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਫ਼ਤਹਿ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ!' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:57)। ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਉਸ ਆਖ਼ਰੀ ਫ਼ਤਹਿ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦ 'ਉਹ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਮੌਤ ਫ਼ਤਹਿ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਹੋ ਗਈ' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:54)।

ਉਸ ਸਭ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀਤਾ, ਖੁਦਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ, ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:8 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਦਾਉਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦੱਸਿਆ। ਸੁਰਗ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਦੇ ਦਸ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਫ਼ਤਹਿ ਪਾ ਕੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਜਾ ਬੈਠਾ ਜਿੱਥੋਂ

ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦਿੱਤੇ।

ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਦੂਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਾਨ ਮਿਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਬੀਆਂ, ਇਵੇਂ-ਜਲਿਸਟਾਂ, ਪਾਸਬਾਨਾਂ, ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:8-13)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਾਨਾਂ ਦੇ ਦੇਣ ਨਾਲ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12:4-11) ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਣ ਲਈ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਇਆ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:1-4; ਰੋਮੀਆਂ 12:3-8)।

ਇਹ ਦਾਨ ਕੁਝ ਦੇਰ ਹੀ ਰਹੇ, ਜਦ ਤਕ ਸਾਰੀ ਸੱਚਾਈ ਭਾਵ ਪੂਰਾ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 16:13; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 13:8-13)। ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਉਸ ਅਸਥਾਈ ਕਾਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਚਨ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਦੇ ਖੁਦਾਈ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ (ਮਰਕੁਸ 16:17-20)। ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਨ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਖ਼ੁੱਜੇ ਦਾ ਅਨਮੋਲ ਪੱਥਰ (ਯਸਾਯਾਹ 28:16)

ਬਹੁਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਮਸੀਹ ਠੁਕਰਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਬੇਲੋੜਾ ਪੱਥਰ ਸੀ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਖ਼ੁੱਜੇ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਪੱਥਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਯਸਾਯਾਹ ਨੇ ਇਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ:

ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਯਹੋਵਾਹ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ,
ਵੇਖੋ, ਮੈਂ ਸੀਓਨ ਵਿਚ ਇਕ ਪੱਥਰ ਇਕ ਪਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਪੱਥਰ,
ਇਕ ਅਮੋਲਕ ਖ਼ੁੱਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ ਪੱਕੀ ਨੀਂਹ ਦਾ ਧਰਦਾ ਹਾਂ
(ਯਸਾਯਾਹ 28:16)।

ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਕਿ '... ਮੈਂ ਇਸ ਚੱਟਾਨ ਤੇ (ਪਤਰਸ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜੋ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿੱਕਲੀ ਸੀ) ਆਪਣੀ ਕਲੀਸੀਆ ਬਣਾਵਾਂਗਾ' (ਮੱਤੀ 16:18ਓ, ਅ)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰੋਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਗਠਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਤਰਸ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਪੀ ਦਾ ਪਾਪ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ। 'ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਨੀਂਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜੋ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਦੂਜੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਅਰ ਉਹ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਹੈ' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3:11)। ਭਾਵੇਂ ਰਸੂਲ ਅਤੇ ਨਬੀ ਯਿਸੂ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ੁੱਧ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਯੋਗ ਪਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਪੱਥਰ ਸਿਰਫ਼ ਯਿਸੂ ਹੀ ਸੀ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2:20)।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਨੇ ਯਸਾਯਾਹ 28:16 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਅਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਨੀਂਹ ਦਾ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨੀਂਹ ਦੇ ਪੱਥਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ:

ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਹ ਆਇਆ ਹੈ,
 ਕਿ ਵੇਖੋ ਮੈਂ ਸੀਓਨ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁੰਜੇ ਦਾ ਪੱਥਰ, ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ,
 ਅਮੋਲਕ ਰਖਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਉਸ 'ਤੇ ਪਰਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ
 ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਮੋਲਕ ਹੈ
 (1 ਪਤਰਸ 2:6, 7ਓ)।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਯਿਸੂ ਦੇ ਫੜਵਾਏ ਜਾਣ ਮੌਤ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਬਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕ ਨਬੂਵਤਾਂ ਬਾਰੇ *ਟਰੱਥ ਫਾਰ ਟ੍ਰੂਥ* ਦੀ ਕਿਤਾਬ "ਬਾਈਬਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ" ਵਿਚ ਵੇਖੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਬੂਵਤਾਂ ਵਿਚ "ਤੀਹ ਸਿੱਕਿਆਂ ਲਈ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ" (ਜ਼ਕਰਯਾਹ 11:12) "ਖੁਦਾ ਦਾ ਤਿਆਗਿਆ ਹੋਇਆ" (ਜ਼ਬੂਰ 22:1) ਅਤੇ "ਲਾਸ਼ ਜੋ ਫੇਰ ਜੀ ਉੱਠੀ" (ਜ਼ਬੂਰ 16:10) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ²ਯਿਸੂ ਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਹੋਰ ਲੋਕ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠੇ ਜਿਵੇਂ ਤਬੀਬਾ (ਜਾਂ ਦੋਰਕਾਸ; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 9:36-42), ਨਾਇਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ (ਲੂਕਾ 7:11-16), ਜੈਰਸ ਦੀ ਬੇਟੀ (ਮਰਕੁਸ 5:22, 23, 25, 35-43; ਲੂਕਾ 8:41, 42, 49-56), ਲਾਜ਼ਰ (ਯੂਹੰਨਾ 11:1-45) ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਲੀਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ (ਮੱਤੀ 27:50-53) ਅਤੇ ਯੂਤਖੁਸ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20:9-12)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਲੋਕ ਫੇਰ ਆ ਗਏ ਸਨ। ³ਜ਼ਕਰਯਾਹ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਸ ਸ਼ਮਰਾ ਦੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਯੋਤਸਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ "ਅਕਾਰ, ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਢੱਕਣ ਵਾਲਾ ਘੁਮਿਆਰ" ਹੈ। ਧਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿਘਲਾਉਣ ਅਤੇ ਢਾਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਯੋਤਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈਕਲ ਦਾ ਭੰਡਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰਿਵਾਈਜ਼ਡ ਸਟੈਂਡਰਡ ਵਰਜ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜ਼ਕਰਯਾਹ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਇਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, "ਮੈਂ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤੀਹ ਸ਼ੇਕੇਲ ਲਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।" ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਸਹੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਮੱਤੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਜ਼ਕਰਯਾਹ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯਾਜ਼ਕਾਂ ਨੇ ਯਹੂਦਾ ਤੋਂ ਧਨ ਲੈ ਕੇ ਘੁਮਿਆਰ ਦਾ ਖੇਤ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਿਆ। ⁴ਐਲਬਰਟ ਬਾਰਨਸ, *ਮੈਥਿਊ ਐਂਡ ਮਾਰਕ*, ਨੋਟਸ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਪੰਨਾ ਰਹਿਤ, 1949; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1974), 302. ⁵ਜੈਕ ਪੀ. ਲੁਈਸ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: ਮੱਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸਾਂਝੀ ਆਇਤ ਜ਼ਕਰਯਾਹ 11:12, 13 ਦੀ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਇਹ ਲਿਖਤ ਦੇ ਮੱਤੀ ਦੇ ਸਧਾਰਣ ਫ਼ਾਰਮੂਲੇ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ 1:20)। ਇਹ ਸਪਤਤੀ ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੈ। ਮੂਸਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਲਿਖਤ ਵਿਚ "ਘੁਮਿਆਰ" (potter) ਅਤੇ ਸਪਤਤੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ "ਖਜ਼ਾਨਾ" (treasury) ਹੈ। ਇਸ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਨੇ ਖੇਤ ਖਰੀਦਣ (ਯਿਰਮਿਯਾਹ 32:6ਤੋਂ) ਅਤੇ ਘੁਮਿਆਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਯਾਦ ਹੈ (ਯਿਰਮਿਯਾਹ 18:2ਤੋਂ) ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:20ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜ਼ਬੂਰ 69:25 ਅਤੇ 109:8 ਨੂੰ ਯਹੂਦਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਨਾਲ ਇਸ ਆਇਤ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ: (1) ਕਿ ਨਕਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, (2) ਕਿ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਅਤੇ ਜ਼ਕਰਯਾਹ ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲਈ ਇਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਨ, (3) ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੇਖਕ ਨੇ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ, (4) ਕਿ ਜ਼ਕਰਯਾਹ ਨੇ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਦੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਅਤੇ (5) ਨਬੀਆਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਦਾਹਰਣ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਦੇ ਹੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। (*ਦਿ ਗੋਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ ਭਾਗ 2*, ਦਿ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਲਡ ਕਮੈਂਟਰੀ ਸੀਰੀਜ਼ [ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1976; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਅਬੀਲੇਨ, ਟੈਕਸਸ: ਏਸੀਯੂ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1984], 157)।